

12-18 JAAR

STRAFFE KIJKERS

**MET SCHERPE OGEN DE VLAAMSE
GEBARENTAAL VERKENNEN**

**WERK-
BUNDEL
VOOR DE
LEERLINGEN**

MODULE 1

WAT IS DE VLAAMSE GEBARENTAAL?

1. WAAROM DE VLAAMSE GEBARENTAAL LEREN?

JE KUNT MEER DAN JE DENKT

Je gebruikt elke dag onbewust al meer gebaren (of beter: gestures), mimiek en lichaamstaal dan je denkt. Met een basiskennis van de Vlaamse Gebarentaal (VGT) leer je die kracht bewust inzetten, leer je scherper kijken en begrijp je beter hoe dove en slechthorende personen de wereld rondom zich ervaren.

JE KUNT IETS BETEKENEN

Door een basis van de Vlaamse Gebarentaal te leren, verlaag je de drempel om contact te maken met dove of slechthorende personen.

KANSEN VOOR LATER

Een (basis)kennis van de Vlaamse Gebarentaal kan een meerwaarde zijn in je toekomst. Denk aan een job in de zorgsector, in het onderwijs, in de verkoop of als loketmedewerker.

ALS WOORDEN NIET WERKEN

De Vlaamse Gebarentaal is een erkende, visuele taal die door gebarentaligen in Vlaanderen gebruikt wordt. Ze werkt zonder geluid, waardoor je ook in situaties waarin je elkaar niet hoort, toch duidelijk kunt communiceren. Dat kan voor iedereen handig zijn, bijvoorbeeld op een feestje met luide muziek of wanneer je met iemand achter een raam spreekt.

2. GEBARENTAAL: MEER DAN ÉÉN TAAL

KENNISKADER

- Er bestaat niet zoiets als een universele gebarentaal.
- De Vlaamse Gebarentaal kent, net zoals het Nederlands, regionale dialecten.
- De Vlaamse Gebarentaal heeft een andere grammatica dan het Nederlands. In gesproken talen wordt informatie meestal na elkaar uitgedrukt, woord per woord. In de Vlaamse Gebarentaal kan informatie gelijktijdig worden weergegeven. Zo kan één gebaar tegelijk aanduiden wie iets doet, hoe iets gebeurt en extra betekenis geven via mimiek. Dit noemen we simultaneïteit.
- De Vlaamse Gebarentaal is sinds 2006 formeel erkend door het Vlaams Parlement als de taal van de dovengemeenschap in Vlaanderen. Die erkenning is belangrijk, omdat ze VGT bevestigt als een volwaardige taal met een eigen woordenschat, grammatica en cultuur.
- Niet elke dove persoon gebruikt gebarentaal. In Vlaanderen zijn er ongeveer 6.000 dove en slechthorende mensen die de Vlaamse Gebarentaal gebruiken.

3. OGEN ALS OREN

Dove of slechthorende personen gebruiken hun ogen zoals horende mensen hun oren gebruiken. Ze pikken superveel visuele info op: een kleine verandering in mimiek, een subtiele handbeweging, ...

Als jij leert om echt goed te kijken, kun je jouw ogen trainen om ook echte straffe kijkers te krijgen waarmee je het kleinste detail van een gesprek in de Vlaamse Gebarentaal kan oppikken.

4. REFLECTIEVRAGEN

- Wat heb je vandaag geleerd over de Vlaamse Gebarentaal dat je nog niet wist en dat je verraste?
- Hoe voelde het om te communiceren met je handen, lichaam en mimiek in plaats van met gesproken woorden?
- Wanneer zou het nog handig, leuk of nuttig kunnen zijn om de Vlaamse Gebarentaal te gebruiken in je dagelijks leven?

DIT HEB JE GELEERD:

- ☐ Wat de Vlaamse Gebarentaal is.
- ☐ Dat er meerdere gebarentalen bestaan.
- ☐ Dat VGT een eigen structuur en grammatica heeft.
- ☐ Dat VGT geen letterlijke vertaling van het Nederlands is.

DIT KUN JE NA DEZE MODULE:

- ☐ Enkele basisgebaren.
- ☐ Verschillen benoemen tussen gesproken talen en visuele talen.
- ☐ Visueel focussen met aandacht voor detail.

MODULE 2

EERSTE STAPPEN IN DE VLAAMSE GEBARENTAAL

1. COMMUNICEREN MET GEBARENTALIGEN

KENNISKADER

► DE AANDACHT TREKKEN

Wil je iemand aanspreken? Tik dan zachtjes op de schouder of ga recht tegenover de persoon staan en zwaai even. Zelfs het licht aan- en uitknippen kan. Ga zeker niet op iemands hoofd of rug tikken of plots achter iemand staan, want dan zou die persoon kunnen schrikken.

► OOGCONTACT

Oogcontact is heel belangrijk als je communiceert met een gebarentalige. Wegkijken terwijl je begint te praten of tijdens een gesprek? Dat is ongeleefd.

► START VAN EEN GESPREK

Wil je het gesprek openen? Kijk dan eerst de persoon aan die je wilt aanspreken, zodat het duidelijk is dat je het gesprek wilt starten.

► NIET AANWIJZEN EN PRATEN TEGELIJK

Horenden kunnen vaak naar iets wijzen en tegelijk praten. Voor doven werkt dat niet. Gebruik altijd één visuele bron tegelijk. Wijs bijvoorbeeld eerst aan waarover je het wil hebben en begin dan pas te praten.

► SCHRIJVEN INDIEN NODIG

Krijg je je boodschap echt niet overgebracht? No worries! Schrijf het op of gebruik je smartphone om een boodschap te typen.

2. OEFENING: OCHTENDROUTINE

Noteer 5 stappen die jij elke ochtend doorloopt voor je naar school vertrekt.

--	--	--	--	--

3. WAAR KOMT EEN GEBAAAR VANDAAN?

KENNISKADER

- Achter veel gebaren zit een logische of visuele oorsprong. Dat noemen we **etymologie**: de oorsprong van een woord of gebaar.
- Sommige gebaren verwijzen naar een handeling, vorm of eigenschap. Zulke gebaren noemen we **iconische gebaren**: ze lijken op wat ze betekenen. Denk bijvoorbeeld aan het gebaar voor trein, tanden poetsen of een poes met snorharen.
- Niet elk gebaar is meteen logisch of herkenbaar. Maar net dat maakt gebarentaal zo interessant.

4. HET WOORDENBOEK VLAAMSE GEBARENTAAL

Het woordenboek Vlaamse Gebarentaal is een **online woordenboek** waar je meer dan 10.000 **video's van VGT-gebaren** kunt vinden. Dankzij de video's, duidelijke uitleg en varianten is het een superhandige tool om **nieuwe gebaren te leren** en jezelf te controleren.

Surf naar: woordenboek.vlaamsegebarentaal.be

SCAN OF
KLIK

1. Typ een woord in de zoekbalk of zoek op categorie.
2. Klik het juiste resultaat aan.
3. Bekijk de video van het gebaar. Kies eventueel om het vertraagd af te spelen (via het icoon van het schildpadje).

COMMUNICEREN MET JE STRAFFE KIJKERS

In deze module leerde je handige communicatietips, ontdekte je waar sommige gebaren vandaan komen en leerde je werken met het woordenboek Vlaamse Gebarentaal.

REFLECTIE

Wat vond je het moeilijkst aan communiceren zonder stem?

DIT HEB JE GELEERD:

- ☐ Het belang van oogcontact, mimiek en lichaamstaal.
- ☐ Dat je in een gesprek met een dove of slechthorende persoon niet kan aanwijzen en praten tegelijk.
- ☐ Dat sommige gebaren (zoals boom, trein en drinken) lijken op wat ze betekenen.

DIT KUN JE NA DEZE MODULE:

- ☐ Correct en beleefd aandacht vragen zonder geluid.
- ☐ Mimiek, lichaamstaal en gebaren inzetten om zonder gesproken taal te communiceren.
- ☐ Vlot een gebaar opzoeken in het woordenboek Vlaamse Gebarentaal en het juiste gebaar uitvoeren.

MODULE 3

GRAMMATICA IN VGT

1. DE VIER PARAMETERS

De vier manuele parameters vormen de basisbouwstenen van een gebaar.

1. Handvorm

- De vorm die de hand(en) aannemen bij het uitvoeren van het gebaar.
- Voorbeelden: B-hand, S-hand, 1-hand en V-hand.

2. Locatie/plaats

- De plaats waar het gebaar wordt uitgevoerd.
- Dit kan bijvoorbeeld zijn ter hoogte van het hoofd, het bovenlichaam of in de neutrale ruimte voor het lichaam.

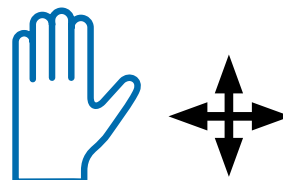
3. Beweging

- De manier waarop één hand of beide handen bewegen bij het gebaar.
- Hierbij kan het gaan om bijvoorbeeld een rechte of cirkelvormige beweging, een herhaling, een tik of een verplaatsing van de hand(en).

4. Oriëntatie

- De richting waarin de handpalm en/of de vingers wijzen bij het gebaar.
- Voorbeelden: handpalm of vingers naar boven, beneden, voren, achteren, links of rechts.

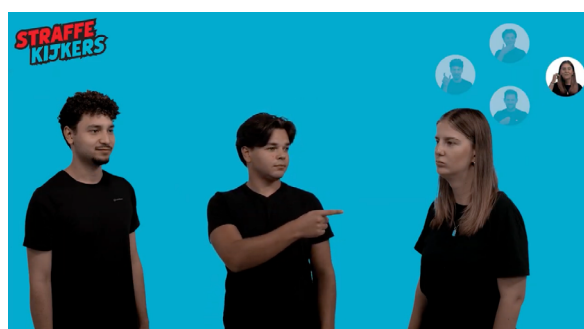
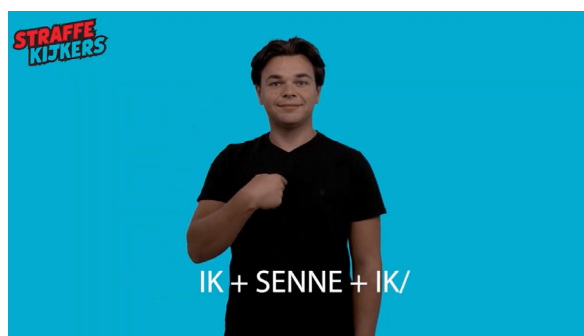
OEFENING: ZOEK EN VERGELIJK

Zoek de gebaren op in het [online woordenboek Vlaamse Gebarentaal](#) en duid aan welke parameter zorgt voor het verschil.

Parameter				
Gebaar	Handvorm	Locatie/plaats	Beweging	Oriëntatie
WAT en VLIEGTUIG				
MAMA en PAPA				
OOSTENRIJK en AARDAPPEL				
ANTWERPEN en BEL				

2. PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN

Persoonlijke voornaamwoorden, zoals ik, jij, hij en zij, worden in de Vlaamse Gebarentaal meestal uitgedrukt door een wijsgebaar, met een 1-hand.

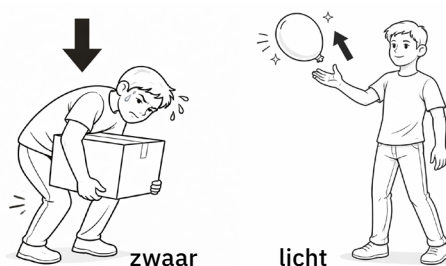
3. EXPRESSIE EN EMOTIE IN DE VLAAMSE GEBARENTAAL

In de Vlaamse Gebarentaal gebruik je **niet je stem om iets te benadrukken**, maar wel **gezichtsuitdrukkingen, hoofd- en lichaamsbewegingen** en **de snelheid en kracht van het gebaar** om betekenis te geven.

GEZICHTSUITDRUKKING laat zien of je een vraag stelt, iets ontkent, een onderwerp benadrukt of een bepaalde emotie wilt overbrengen.

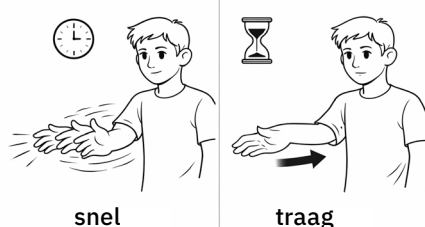

HOOFD- EN LICHAAMSBEWEGING: door een gebaar zwaarder of lichter uit te voeren, krachtiger of zwakker, geef je ook betekenis aan een gebaar.

DE SNELHEID EN KRACHT VAN HET GEBaar:

Snel gebaren kan aangeven dat iets vlot of haastig gebeurt. Langzaam gebaren geeft extra nadruk of toont aan hoe belangrijk of spannend iets is.

De illustraties werden gemaakt met behulp van AI.

HERHALINGSOEFENING

Duid aan welke grammaticale principes bij elke stelling van toepassing zijn.

Terwijl ik 'lopen' gebaar, laat ik ook zien dat het dringend is.	☐ parameter ☐ gezichtsuitdrukking ☐ snelheid en kracht
Mijn handvorm verandert en plots betekent het iets anders.	☐ parameter ☐ gezichtsuitdrukking ☐ snelheid en kracht
Hetzelfde gebaar, maar op een andere plek bij mijn hoofd = ander woord.	☐ parameter ☐ gezichtsuitdrukking ☐ snelheid en kracht
Ik maak het gebaar groter en krachtiger om aan te tonen dat het zwaar is.	☐ parameter ☐ gezichtsuitdrukking ☐ hoofd- en lichaamsbeweging
Ik voer het gebaar traag uit om te tonen dat het zwaar of belangrijk is.	☐ parameter ☐ gezichtsuitdrukking ☐ hoofd- en lichaamsbeweging

REFLECTIE

- Wat vond je het verrassendst aan communiceren in gebarentaal?

.....

- Wat vond je nog moeilijk en wil je verder oefenen?

.....

DIT HEB JE GELEERD:

- ☐ Gebarentaal is niet vlak. Gezichts-uitdrukking, de snelheid en kracht van het gebaar en beweging kunnen de betekenis veranderen.

DIT KUN JE NA DEZE MODULE:

- ☐ Uitleggen hoe mimiek en beweging een gebaar veranderen.

